

Załącznik 2

Autoreferat w języku polskim

Ksiądz Zbigniew Stanisław Iwański

1. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe:

- magister profilaktyki i resocjalizacji- Uniwersytet Warszawski w Warszawie, 11.09.1986 r.(dyplom nr 457/109461/86)
- magister teologii- Papieski Wydział Teologiczny-Wyższe Metropolitalne Seminarium Duchowne w Warszawie, 30.05.1990 r.(dyplom nr 32/90)
- licencjat z teologii(teologia fundamentalna) - Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie, 13.11.1991 r.(dyplom nr 5/91)
- doktor nauk humanistycznych- Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, 19.02.1998 r. Rozprawa doktorska: Oddziaływania wychowawcze katechezy szkolnej, promotor: dr hab. Zofia Matulka prof. KUL(dyplom nr 1699/1998)

2. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych:

- Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica w Płocku- Wydział Pedagogiczny- styczeń 2000 rok do chwili obecnej
- Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II- Instytut Pedagogiki- październik 2001 rok do 2014
- Wyższa Szkoła Menedżerska w Warszawie- październik 2009 rok do października 2011 roku
- Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Warszawie- październik 2009 rok do października 2011 roku
- Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego- październik 2015 do października 2016 roku
- Akademia Humanistyczna w Pułtusku- październik 2013 do październik 2015 roku

3. Przynależność do towarzystw naukowych:

Członek Zespołu Pedagogiki Chrześcijańskiej w Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN

4. Osiągnięcia naukowe:

ZAINTERESOWANIA NAUKOWE I OGÓLNY PROFIL SYLWETKI NAUKOWEJ KANDYDATA

Jestem księdzem katolickim Archidiecezji Warszawskiej i od ponad dwudziestu trzech lat pracuję w duszpasterstwie parafialnym zarówno w mojej diecezji jak i w sąsiedniej diecezji warszawsko praskiej. Zajmuje się rodzinami patologicznymi, młodzieżą uzależnioną i dziećmi niepełnosprawnymi. Moje zainteresowania problematyką resocjalizacyjną biorą się z wczesnych lat dzieciństwa. Wzrastałem bowiem w warunkach, które wymagały od każdego młodego człowieka zdecydowanej postawy moralnej. Wśród moich kolegów i koleżanek wielu pochodziło z rodzin, gdzie występowała przemoc i uzależnienie. W roku 1981 podjąłem studia z zakresu profilaktyki i resocjalizacji na Uniwersytecie Warszawskim w Instytucie Profilaktyki i Resocjalizacji, które ukończyłem w nadziei, że zdobędę pracę, która pozwoli mi na realizację moich zainteresowań problematyką trudnej młodzieży.

Odczuwając potrzebę poświęcenia się służbie kapłańskiej wstąpiłem do Wyższego Seminarium Duchownego w Warszawie, które ukończyłem w 1990 roku przyjmując święcenia z rąk Prymasa Józefa Glempa. Kolejne lata przyniosły uzyskanie przeze mnie licencjatu z teologii fundamentalnej. Odbywałem studia w latach 1993-1994 w Instytucie Katolicki w Paryżu w zakresie pedagogiki i katechetyki. W Instytucie Katolickim w Paryżu odbywałem w tym samym czasie studia językowe. Po powrocie z Paryża w roku 1998 obroniłem pracę doktorską na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu pod tytułem „Oddziaływania wychowawcze katechezy szkolnej, której promotorem była dr hab. Zofia Matulka prof. KUL i uzyskałem tytuł doktora nauk humanistycznych.

Pracując na parafii podjąłem badania z zakresu aksjologii i etyki wśród katechizowanej przeze mnie młodzieży. Interesowała mnie ich opinia na temat skuteczności katechezy w ich wychowaniu religijnym i moralnym. Owocem moich badań była książka „Katecheza w szkole. Szansa czy wyzwanie?” (Toruń rok 2001, wydawnictwo Adam Marszałek, s.256), gdzie uzyskałem materiał badawczy młodzieży na tematy związane z ich codziennym życiem, rodziną, wiarą, patologią społeczną i uzależnieniami. Powstało też w tym czasie szereg artykułów naukowych i opracowań zwartych dotyczących rodziny, przemocy, wychowania, gdzie dokonuję analizy sytuacji trudnych związanych z tą problematyką.

Od roku akademickiego 2001/2002 do września 2013 roku byłem zatrudniony jako pracownik naukowo-dydaktyczny na stanowisku adiunkta w Instytucie Pedagogiki na Wydziale Nauk Społecznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Prowadziłem zajęcia dydaktyczne w formie wykładów akademickich z następujących przedmiotów na studiach pierwszego i drugiego stopnia: diagnostykę resocjalizacji, pedagogikę resocjalizacji, teorie i metodykę profilaktyki społecznej, wartości chrześcijańskie w systemie resocjalizacji, elementy kryminologii, wiktymologii i suicydologii, modele i systemy resocjalizacji, koncepcje uzależnień, patologie społeczną z elementami kryminologii oraz seminarium z pedagogiki resocjalizacji.

Studenci pod moim kierunkiem odbywają praktyki w następujących placówkach: zakłady karne, zakłady poprawcze, schroniska dla nieletnich, ośrodki dla uzależnionych. Odbywają także zajęcia terenowe i warsztaty z kuratorami sądowymi i przedstawicielami wymiaru sprawiedliwości.

Prowadząc działalność dydaktyczną nie zaprzestałem organizowania badań nad interesującą mnie problematyką aksjologiczną wśród osób skazanych. Na podstawie przeprowadzonych badań własnych wśród osób skazanych powstała praca wydana w formie książkowej: „Wartości w procesie resocjalizacji osób skazanych”, (Toruń-Warszawa 2006 Wydawnictwo Technologii Eksploatacji - PIB, s.222). Chcąc również pomóc studentom w ich pracy badawczej opracowałem podręcznik akademicki z zakresu resocjalizacji i wydałem pt. „Wprowadzenie do pedagogiki resocjalizacyjnej” (Płock 2003, Wydawnictwo Naukowe „Novum” s.295). Opracowałem w formie elektronicznej wykłady z zakresu: pedagogika rozwiązywania problemów edukacyjnych; profilaktyka i terapia uzależnień; wychowanie resocjalizujące; metodyka pracy resocjalizacyjnej w ramach nauczania na odległość. Ta forma wykładów autorskich jest realizowana w Wyższej Szkole Pedagogicznej TWP w Warszawie, w której jestem zatrudniony na podstawie umowy - zlecenia jak specjalista z zakresu pedagogiki resocjalizacyjnej.

Prowadzę badania wśród skazanych nad problematyką wartości w ich życiu, zasadności karania za czyny naruszające prawo i nad skutecznością kary w procesie resocjalizacji osadzonych.

Od stycznia 2000 roku do chwili obecnej jestem zatrudniony w charakterze pracownika naukowo-dydaktycznego w Szkole Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku. Wykładam tu przedmioty obejmujące specjalność resocjalizacyjną: współczesne trendy w pedagogice

resocjalizacyjnej, metodykę wychowania resocjalizującego, aksjologie i etykę w resocjalizacji. Opracowałem autorskie programy z zakresu pedagogiki resocjalizacyjnej na studiach licencjackich i magisterskich, które są realizowane w Szkole Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku oraz na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II w Lublinie. Współpracowałem z Wyższą Szkołą Menedżerską w Warszawie, Akademią Humanistyczną w Pułtusku oraz Wyższą Szkołą Pedagogiczną TWP w Warszawie, gdzie prowadziłem wykłady z zakresu pedeutologii, pedagogiki specjalnej, kryminologii, prawa karnego, pedagogiki resocjalizacyjnej.

W roku 2015 podjąłem pracę naukowo-dydaktyczną na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

W swoim dorobku naukowym posiadam pięć samodzielnych książek autorskich napisanych po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk humanistycznych oraz ponad 30 artykułów problemowych poświęconych zagadnieniom resocjalizacji, patologii społecznej i uzależnieniom oraz aksjologii i etyce. W 2011 roku powstała książka na podstawie badań przeprowadzonych wśród osób skazanych „Kryzys kary pozbawienia wolności”. (Warszawa 2011, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Menedżerskiej w Warszawie, s. 250).

Wspólnie z Księdzem Grzegorzem Chojnickim pod naszą redakcją wydałem trzy pozycje książkowe, w której jestem współautorem: Edukacja i Społeczeństwo (Płock 2011, Wydawnictwo Naukowe Novum, s.299); Aksjologia i Wychowanie (Płock 2010, Wydawnictwo Naukowe Novum s.357); Rodzina, Edukacja, Resocjalizacja. Wybrane zagadnienia (Warszawa 2012, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Menedżerskiej w Warszawie s.296).

Pod moim kierunkiem naukowym obroniono ponad 300 prac magisterskich i licencjackich w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w Lublinie, Wyższej Szkole Menedżerskiej w Warszawie, Szkole Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku, Wyższej Szkole Pedagogicznej PWT w Warszawie

Instytut Pedagogiki KUL Jana Pawła II w którym pracowałem pod kierunkiem Ks. prof. Mariana Nowaka dał mi możliwość naukowego rozwoju w obszarze wiedzy jaka mnie interesuje tj. aksjologii, resocjalizacji, kryminologii. W pracy naukowo-dydaktycznej korzystam z dorobku naukowego prof. Andrzeja Baładynowicza, znakomitego znawcy

z zakresu probacji i kryminologii. Na moje zainteresowania resocjalizacją ma również wpływ prof. Brunon Hołyst, wybitny kryminolog, suicydolog, wiktymolog i kryminalistyk.

W pracy wychowawczej staram się stosować zawsze zasadę dialogu lansowaną przez Ks. prof. Janusza Tarnowskiego z którym współpracowałem przez ponad dwadzieścia lat, prowadząc spotkania ze studentami i młodzieżą w ramach warsztatów z pedagogiki dialogu.

Prowadziłem także zajęcia z zakresu pedagogiki specjalnej w filii KUL we Lwowie, gdzie wypromowałem 18 magistrów. Ponadto wypełniałem role recenzenta naukowego prac magisterskich pisanych pod kierunkiem prof. B. Hołysta, Ks. prof. M. Nowaka, Ks. prof. E. Walewandra.

Opracowałem hasła do Encyklopedii katolickiej: niedostosowanie społeczne oraz pedagogika resocjalizacyjna. Dla Encyklopedii Prawniczej przygotowałem hasła: kara pozbawienia wolności, funkcje kary, cele kary, teorie kary, rodzaje kary, pedagogiczny wymiar kary, religijny wymiar kary. Opracowałem dla wyżej wymienionej Encyklopedii prawniczej hasło - przestępczość.

Brałem czynny udział w licznych konferencjach międzynarodowych i ogólnopolskich poświęconych problemom aksjologicznym, współczesnym tendencjom w resocjalizacji, problematyce terroryzmu oraz zagadnieniom z zakresu suicydologii i przestępczości.

Współorganizowałem z personelem Zakładu Karnego w Sztumie przegląd sztuki więziennej. Współpracuję z Ministerstwem Sprawiedliwości w kwestiach dotyczących więziennictwa. Uczestniczę w pracach Zespołu Pedagogiki Chrześcijańskiej w Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN. Przy Instytucie Pedagogiki KUL założyłem Koło Naukowe Pedagogów Resocjalizacji, które zrzesza studentów zajmujących się pracą z młodzieżą patologiczną, skazanymi oraz rodzinami uzależnionymi. W ramach duszpasterstwa zajmuje się młodzieżą dysfunkcyjną fizycznie i psychicznie. Swoje spostrzeżenia odnośnie tych problemów wielokrotnie relacjonowałem osobiście Ojcu Świętemu, Janowi Pawłowi II i Benedyktowi XVI.

Jako ksiądz pracuję na parafii w Rajszewie-Skierdach pod wezwaniem św. Andrzeja Boboli. Szczególnie poświęcam swój wolny czas na spotkania z rodzinami uzależnionymi i mającymi dzieci niepełnosprawne. Każdego roku w okresie wakacyjnym podejmuję pracę w ośrodkach duszpasterskich za granicą, zwłaszcza wśród młodzieży niedostosowanej społecznie (głównie we Francji i Włoszech).

Publikacje naukowe po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk humanistycznych

1) Samodzielne książki autorskie

1. „Katecheza w szkole. Szansa czy wyzwanie?”, Toruń 2001, Wydawnictwo Adam Marszałek, s.256
2. „Wprowadzenie do pedagogiki resocjalizacyjnej”, Płock 2003, Wydawnictwo Naukowe Novum, s.295
3. „Wartości w procesie resocjalizacji osób skazanych”, Toruń-Warszawa 2006, Wydawnictwo Instytutu Technologii Eksploatacji, s. 222
4. „Kryzys kary pozbawienia wolności”, Warszawa 2011, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Menedżerskiej w Warszawie, s. 250
5. „Resocjalizacja a kryzys kary pozbawienia wolności”, Lublin 2013, Wydawnictwo KUL, s.589
6. Etyczny, prawny i religijny wymiar procesu resocjalizacji skazanych (praca teoretyczno-empiryczna - w druku) rok 2017

2) Książki współredagowane

1. „Aksjologia i Wychowanie”, redakcja naukowa Ks. Grzegorz Chojnicki, Ks. Zbigniew Iwański, Płock 2010, Wydawnictwo Naukowe Novum, s. 357
2. „Edukacja i Społeczeństwo- Wybrane Zagadnienia”, Płock 2011, pod redakcją naukową Ks. Grzegorza Chojnickiego, Ks. Zbigniewa St. Iwańskiego, Płock 2011, Wydawnictwo Naukowe Novum, s. 299
3. „Rodzina, Edukacja, Resocjalizacja, Wybrane Zagadnienia, redakcja Ks. Grzegorz Chojnicki, Ks. Zbigniew Iwański, Warszawa 2012, s. 296

3) Artykuły problemowe

1. Proces resocjalizacji i rola w nim nauczyciela (w) Edukacja Otwarta 03/04 (15/16) 2004 (IV) Płock 2004 s. 157 - 161
2. Wychowanie w dobie transformacji społecznej (w) Edukacja Otwarta 04 (04) 2001 (I) Płock 2001 s. 95 - 106
3. Ku nowej ewangelizacji (w) Edukacja Otwarta 03 (03) 2001 s. 163 - 165

4. Aksjologia w procesie resocjalizacji (w) Edukacja Otwarta 04 (08) 2002 (II) Płock 2002 s.187- 197
5. Kardynał Stefan Wyszyński - nauczyciel narodu (w) Edukacja Otwarta 02/03/04 (10/11/12) 2003 (III) Płock 2003 s. 229-235
6. Wychowawczy charakter wartości w ujęciu Jana Pawła II w relacji do osób skazanych (w) Pytania, Problemy, Zagrożenie i Wyzwania XXI wieku dla Edukacji i Aksjologii, redakcja naukowa: Andrzej Gałkowski, Maria Januszewska - Warych, Wiesław Wojciech Szczęsny, Wydawnictwo Novum, Płock 2011 s. 179-190
7. Kościół i wartości religijne w procesie integracji europejskiej. Rocznik polsko-niemiecki 2001- 2002, Warszawa 2003 Instytut Studiów Politycznych PAN s.223-231
8. Relacje wychowawcy z wychowankiem i ich wpływ na skuteczność działalności profilaktyczno - resocjalizacyjnej (w) Skuteczność profilaktyki i resocjalizacji - Utopie a rzeczywistość, redakcja naukowa M. Nowak, Beata Wołosiuk, Biała Podlaska 2010 Wydawnictwo Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej s.115-123
9. Seks - Prostyucja Pornografia - Patologia (w) Patologie społeczne - wybrane zagadnienia, redakcja naukowa M. Borowski, R. Dobrzeński, Płock - Wyszaków 2009 Wydawnictwo Novum s. 111-124
10. Etyczny wymiar terroryzmu (w) Studia Prawnicze i Administracyjne Nr 1 rok 2010 Wydawnictwo Wyższej Szkoły Menedżerskiej w Warszawie s.115-122
11. Benedykt XVI o problemach społecznych (w) Studia Prawnicze Nr 1 (4) rok 2001 s.111-118
12. Godność osoby ludzkiej w świetle encykliki „Fides et ratio” (s) Fides et ratio, w poszukiwaniu ideału człowieka XXI wieku. Praca zbiorowa pod redakcją Ks. I Mroczkowskiego i E. Wesołowskiej Płock 2001. Wydawnictwo Novum s. 135-140
13. Współczesne trendy w pedagogice resocjalizacyjnej - implikacje dla pracy nauczyciela i wychowawcy (w) Wybrane problemy współczesnej pedagogiki społecznej, Ż Matulka, M. Wójcik (red) Mysłowice 2008
14. Funkcje i cele kary (w) Edukacja Otwarta, nr 03/04 (19/20) 2005 (IV) s.117-123
15. Kapelan więzienny - pasterz skazanych czy przewodnik etyczny funkcjonariuszy (w) Ku etycznym zasadom służb mundurowych, Z. Kępa, A. Szerauc (red), Płock 2009
16. Wartości w pracy resocjalizacyjnej (w) Wychowanie chrześcijańskie. Między tradycją a współczesnością praca zbiorowa pod redakcją H. Rynio, Lublin 2007 Wydawnictwo KUL, s. 576- 583

17. Współczesne problemy resocjalizacji (w) Pedagogika - wczoraj dziś i jutro, J. Zabłocki (red) Warszawa 2002
18. Wyzwania dla resocjalizacji (w) Wybrane zagadnienia z pedagogiki resocjalizacyjnej i rewalidacyjnej, Zeszyty Naukowe vol. 33, Płock-Wyszków 2008
19. Życie religijne skazanych (w) Edukacja Otwarta nr 1/2 (17-18) 2005 (IV) s. 85-90
20. Aksjologia w rewalidacji (w) Wybrane zagadnienia rewalidacji, redakcja M. Borowski, R. Dobrzeńcki, Płock 2009
21. Aksjologia w procesie resocjalizacji (w) Aksjologia edukacji dorosłych. Pod redakcją Janiny Kostkiewicz. Lublin 2004. Wydawnictwo KUL, s. 79 - 86
22. Poznałem ludzi i ich problemy. (w) Parafia na Sadach. Wyd. Archidiecezji Warszawskiej. Warszawa 2002
23. Recenzja książki ks. Prof. Dra hab. Janusza Tarnowskiego, Tele-Salomon radzi. Szukającym prawdy. Edukacja Otwarta r. 2001, nr 3
24. Współczesne problemy resocjalizacji (w) Pedagogika – wczoraj – dziś i jutro pod redakcją J. Zabłockiego. Warszawa 2002
25. Przebieg życia skazanego a możliwości resocjalizacji (w) Studia Prawnicze i Administracyjne nr 1(3) rok 2012, s. 139 – 145
26. Kapelan więzienny – pasterz skazanych czy przewodnik etyczny funkcjonariuszy (w) Ku Etycznym Zasadom Służb Mundurowych redakcja naukowa Z. Kępa, A. Szerauc, Płock 2009
27. Kara pozbawienia wolności w systemie penitencjarnym – aspekt prawny, moralny i etyczny (w) Aksjologia i wychowanie, red Naukowa ks. G. Chojnicki, ks. Z. St. Iwański, Płock 2010
28. Kościół i wartości religijne w procesie integracji europejskiej (w) Rocznik Polski – Niemiecki 2001 – 2002, vol. 10 Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa
29. Janusz Korczak – Henryk Goldszmit – pedagog dzieci (w) Aksjologia i wychowanie, red. Naukowa ks. G. Chojnicki, ks. Z. St. Iwański, Płock 2010
30. Artykuły Ewangeliczne w tygodniku Idziemy, dotyczące interpretacji Słowa Bożego na niedzielę, Warszawa 2012
31. Dehumanizacja i depersonalizacja kary pozbawienia wolności w świetle nauki i badań empirycznych, Studia Prawnicze i administracyjne nr 1(5) rok 2013
32. Wychowawczy charakter wartości w procesie resocjalizacji, Edukacja Otwarta, Płock 2016, nr 1/2016
33. Patologia społeczna w świetle doktryny i nauczania Kościoła, Warszawa 2011

34. Korekcyjny model resocjalizacji więźniów, Warszawa 2011
35. Przebieg życia skazanego a możliwości resocjalizacji, Warszawa 2011
36. Granice suicydologii w teologii, Warszawa 2011
37. Recenzja: Agnieszka Orkwiszewska, „Działalność edukacyjna katolickich uniwersytetów ludowych w świetle nauczania społecznego Kościoła”, „Rocznik Andragogiczny 2002”
38. W druku jest pięć artykułów poświęconych problematyce wychowawczej, religijnej i kryminologicznej.

4) Hasła encyklopedyczne

- Niedostosowanie społeczne(w) Encyklopedia Katolicka-Kul, tom 13, Lublin 2010
- Pedagogika resocjalizacyjna(w) Encyklopedia Katolicka-KUL, tom 15, Lublin 2011
- Przestępstwo(w) Wielka Encyklopedia Prawa, tom II, Warszawa 2014

5) Hasła opracowane do Encyklopedii Prawniczej - 2013 rok

1. Kara pozbawienia wolności-istota
2. Funkcje kary
3. Cele kary
4. Teorie kary
5. Rodzaje kary
6. Pedagogiczny wymiar kary
7. Religijny wymiar kary
8. Kryminalny wymiar kary
9. Kobiety w zakładach karnych
10. Kary długoterminowe
11. Kara śmierci
12. Kary alternatywne wobec kary pozbawienia wolności
13. Mężczyźni w zakładzie karnym
14. Społeczny wymiar kary
15. Deprawacyjny charakter kary pozbawienia wolności
16. Jan Paweł II a kwestia kary pozbawienia wolności

6. Udział w konferencjach międzynarodowych i ogólnopolskich

1. Konferencja „Fides et ratio” w poszukiwaniu ideału człowieka XXI wieku. Sympozjum Naukowe w Płocku 25-26 września 2000 roku.
2. Sympozjum: „Pedagogika-Wczoraj, Dziś i Jutro” w dniu 12 grudnia 2001 roku, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.
3. Ogólnopolska Konferencja Naukowa: „Problemy aksjologiczne w edukacji dorosłych” w dniach 10-11 czerwca 2003 roku na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w Lublinie.
4. Konferencja pedentologiczna: „Myśl pedentologiczna i edukacja permanentna nauczycieli” w dniu 25 października 2003 roku, Szkoła Wyższa Przymierza Rodzin.
5. Konferencja: „Działalność duszpasterska w zakładach karnych”, w dniu 16 lutego 2004 roku, Rzecznik Praw Obywatelskich – Warszawa – organizator - prof. dr hab. Andrzej Zoll.
6. Międzynarodowa Konferencja Naukowa: „Wychowanie chrześcijańskie wobec wyzwań współczesności” w dniu 15 listopada 2006 roku - KUL- Lublin.
7. Międzynarodowa Konferencja: „Współczesne tendencje w resocjalizacji”, styczeń 2007 rok, Zakład Karny w Płocku.
8. Konferencja Naukowa: „Ku etycznym zasadom służb mundurowych”, 19 listopada 2008 roku, Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica w Płocku.
9. Konferencja Międzynarodowa: „Wojna z terroryzmem w XXI wieku”, 19-20 październik 2009 rok, Wyższa Szkoła Menedżerska w Warszawie.
10. Konferencja Międzynarodowa: „Skuteczność profilaktyki i resocjalizacji. Utopie a rzeczywistość, 19 marca 2009 roku, Biała Podlaska.
11. Sesja Naukowa: „Pedagogika resocjalizacyjna wobec zadań społecznych”, 12 stycznia 2011 roku, KUL- Lublin.
12. Ogólnopolskie Sympozjum Suicydologiczne: „Granice suicydologii”, 28 stycznia 2011 roku, Wyższa Szkoła Menedżerska w Warszawie.
13. Sympozjum Naukowe: „Terroryzm w XXI wieku”, Warszawa-Lublin 2011 rok.
14. Seminarium naukowe Katedry Kryminalistyki i Bezpieczeństwa Publicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego: „Samobójstwo. Aspekty kryminalistyczne, socjologiczne i psychologiczno-psychiatryczne”, 23 listopada 2012 Kraków.
15. Ogólnopolska Konferencja: „Walka z wykroczeniami i przestępstwami w ruchu drogowym, popełnianymi pod wpływem alkoholu lub podobnie

działającego środka”, 23 maj 2013 rok, Wyższa Szkoła Menedżerska w Warszawie.

16. Ogólnopolska Konferencja Naukowa pod patronatem Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN nt. „Aksjologiczne Orientacje w Pedagogice”, Kazimierz Dolny, 27-29 maja 2013 roku.

17. Sympozjum norwesko-polskie, poświęcone tematyce probacji - rok 2014.

18. II Międzynarodowa Konferencja Naukowa- Zdrowie Psychiczne Ludzi Biznesu; wygłoszenie referatu „Rywalizacja i sukces a zdrowie psychiczne ludzi biznesu według katolickiej nauki społecznej Kościoła- 22.10 2016- Warszawa.

W konferencjach powyższych wygłaszałem referaty związane z ich tematyką.

7. INNA DZIAŁALNOŚĆ POPULACYJORSKO –NAUKOWA

1. Realizacja grantu: Wartości chrześcijańskie w resocjalizacji na podstawie badań własnych wśród skazanych;
2. Realizacja grantu w ramach Katedry Pedagogiki Ogólnej KUL pod kierunkiem ks. Prof. M. Nowaka;
3. Prowadzenie konferencji w ramach duszpasterstwa akademickiego
4. Uczestnictwo w spotkaniach problemowych dotyczących młodzieży z udziałem Jana Pawła II i Benedykta XVI;
5. Prowadzenie zajęć terapeutycznych wśród skazanych i uzależnionych od narkomanii i alkoholu;
6. Tworzenie programów dla specjalności resocjalizacyjnej na KUL Jana Pawła II;
7. Tworzenie programów dla specjalności pedagogiki specjalnej w Wyższej Szkole Pedagogicznej PWT- Warszawa;
8. Członkostwo w Kole Naukowym Pedagogów w ramach KUL Jana Pawła II;
9. Szkolenie dla Sędziów Penitencjarnych, kuratorów i przedstawicieli służby więziennej;
10. Uczestnictwo i organizacja Warsztatów Sztuki więziennej w Sztumie; Duszpasterstwo więźniów;
11. Komentowanie pielgrzymki Benedykta XVI do Polski w radiu VOX;
12. Współpraca z Zakładem Karnym w Płocku, Sztumie, Radomiu, Iławie i Grudziądzu;
13. Organizacja sympozjów i konferencji: Ogólnopolska Konferencja „Uczelnie Warszawie-Warszawa Uczelniom” w Warszawie; Międzynarodowa Konferencja

Naukowa „Ku etycznym zasadom służb mundurowych” w Płocku; Międzynarodowa Konferencja „Wojna z terroryzmem w XXI wieku” w Warszawie; Sympozjum z udziałem prof. B. Hołysta „Terroryzm w XXI wieku” w Lublinie; Ogólnopolska Konferencja „Rola nauki i służb probacyjnych w resocjalizacji sprawców przestępstw” w Warszawie i Lublinie;

14. Uczestnictwo w Zespole Pedagogiki Chrześcijańskiej w Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN;
15. Organizowanie spotkań skazanych ze studentami w ramach wspólnych warsztatów dotyczących aktywności fizycznej sportowej i zawodowej;
16. Organizowanie wspólnych wyjazdów do ośrodków religijnych celem pogłębiania sensu życia i wiary wśród osadzonych;
17. Uczestnictwo w szkoleniach przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości, w ramach projektu norwesko-polskiego: „Upowszechnienie stosowania kar nie izolacyjnych i środków probacyjnych w systemie sądownictwa karnego”- organizowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości;
18. Prowadzę rekolekcje w ramach duszpasterstwa ogólnego.

8. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.)

1) Tytuł osiągnięcia naukowego

ETYCZNY, PRAWNY I RELIGIJNY WYMIAR PROCESU RESOCJALIZACJI SKAZANYCH

2) Autor, tytuł publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa

Ks. Zbigniew Stanisław Iwański, Etyczny, prawny i religijny wymiar procesu resocjalizacji skazanych, Fundacja „Ubi societas, ibi ius” Warszawa 2017, s. 359.

3) Omówienie celu naukowego i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Wskazana przeze mnie książka zawiera prezentację i analizę współczesnych nurtów pedagogiki resocjalizacyjnej. Ujmuje podjęcie nieopracowanego dotąd interdyscyplinarnego

ujęcia procesu resocjalizacji w wymiarze etycznym, prawnym i religijnym. Jest próbą refleksji nad funkcjonowaniem prawa, systemu wartości osób naruszających przyjęte i akceptowane przez społeczeństwo normy i zasady. Treści w niej ujęte obejmują: człowieka jako podmiot działań resocjalizacyjnych, katolicka naukę społeczną wobec problematyki resocjalizacyjnej, wieloaspektowy wymiar kary pozbawienia wolności, wychowawczy charakter wartości, deklaratywne poglądy więźniów i przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości na różne aspekty kary pozbawienia wolności, propozycje dla skutecznej resocjalizacji skazanych, a także probacyjną sprawiedliwość karzącą.

Praca licząca 359 stron składa się z jedenastu rozdziałów poprzedzonych wstępem wyjaśniającym założenia metodologiczne podjętych analiz i badań. W pierwszym rozdziale omówione zostały wybrane teorie resocjalizacji w świetle wiedzy kognitywnej.

Jest ona nie tylko próbą podsumowania dotychczasowych moich badań i analiz ale także znacznie szerszym ujęciem zagadnień resocjalizacyjnych w ujęciu pedagogicznym, etycznym, prawnym i wykorzystującym przekazy społecznej nauki Kościoła.

Drugim ważnym elementem podjętej próby są stałe badania empiryczne, prowadzone przeze mnie. Zbadałem 747 skazanych w zakładach zamkniętych Sztumu, Elbląga, Iławy oraz 570 przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości.

Badania swoje i studia teoretyczne wykorzystałem w oryginalnym procesie dydaktycznym w uczelniach takich jak KUL, Szkoła Wyższa Pawła Włodkowica oraz innych formach przekazu analiz teoretycznych i badań empirycznych nad resocjalizacją skazanych. Jako wykładowca KUL i Szkoły Włodkowica w Płocku, prowadziłem seminaria dyplomowe i pod moim kierunkiem przygotowano liczne prace magisterskie oraz licencjackie, które też stanowią ważny materiał badawczy dla ujęć nowocześnie rozumianej resocjalizacji.

Te nowe ujęcie zapowiada rozwinięty tytuł – etyczny, prawny i religijny wymiar procesu resocjalizacji, co wprowadza nie tylko nowe spojrzenie ale także nowe podstawy do procesu resocjalizacji skazanych. Większość prac na ten temat wskazywała na istotną wartość pracy czy nauki skazanych. Rozszerzam to ujęcie o podstawy etyczne oraz religijne, które wykorzystuje z prac i wskazań autorytetów tej miary co Jan Paweł II, Benedykt VI, papież Franciszek, św. Jan Bosko i innych autorów duszpasterstwa więziennego. Jest to nie tylko nowe ale przede wszystkim ważne podejście do całości procesu resocjalizacji, który nie może przodować jedynie w wymiarach prakseologii i dyscypliny.

W pierwszym rozdziale omawiam wybrane teorie resocjalizacji w świetle wiedzy kognitywnej, wywodzę resocjalizację z pedagogiki specjalnej i tradycyjnie dzielę tę pedagogikę na rewalidację oraz resocjalizację. Przyjmuję trzy ważne założenia w pojęciu i zakresie resocjalizacji i są to obok ciągle aktualnego ujęcia Czesława Czapówa propozycje Lesława Pytki i Andrzeja Baładynowicza. Ujęcie tych trzech autorów uzupełnione zostało autorskimi przykładami Wiesława Ambrozika i Sławomira Sobczaka. To w sumie daje nie tylko jasny przegląd tradycyjnych ujęć polskiej resocjalizacji, która zawsze pozostaje w nurcie humanistyczno-prawnym, jaki nadali jej przed laty Stanisław Jedlewski i ciągle jeszcze aktualny w bieżących analizach Brunona Hołysta.

Szkicuję wyraźne założenia polskiego paradygmatu, w którym znajduję odpowiednie miejsce dla własnego założenia. Poszerzam swój dorobek autorski w wielu opublikowanych książkach oraz pracach współautorskich i licznych artykułach ale także wzbogacam to autorskie ujęcie o podstawy społecznej nauki Kościoła, pedagogikę personalistyczną o szerokim zakresie wychowania i określam to ujęcie, duchowym wyrazem resocjalizacji w swych oraz ks. dr Grzegorza Chojnickiego opracowaniach. Silnie akcentuję w swoim ujęciu rolę kapłanów w więzieniu i szeroki zakres posługi religijnej w ocenie odbywania kary i realizacji procesu resocjalizacyjnego. Jest to nie tylko nowe ale bardzo ważne ujęcie procesu resocjalizacji. Podstawowe zasady tego ujęcia, źródła wychowania zostały przedstawione w trzecim rozdziale liczącym prawie osiemdziesiąt stron, ale zanim autor zaprezentuje swoje źródła wywiadu, to w rozdziale drugim przedstawia człowieka jako podmiot działań resocjalizacyjnych, co jest swoistym ujęciem podstaw personalizmu resocjalizacyjnego, powstałym na bazie wskazań Jana Pawła II, ks. Czesława Cekiery, ks. A. Szostka, prof. Zofii Matulki, która była moim promotorem, oraz wskazań innych autorów jak arcybiskup prof. Stanisław Wielgus, ks. prof. Mariusz Nowak, dzięki którym powstało studium na temat podstaw godności osoby ludzkiej, która stanowi oryginalną teoretyczną podstawę pedagogiczno-personalistyczną zagadnień resocjalizacji z uwzględnieniem podstaw wiary i posługi kapłańskiej wobec procesu resocjalizacji osób starszych. Tekst ten wykorzystuje wskazania encyklik Jana Pawła II i encykliki Benedykta XVI *Spe Salvi* o nadziei chrześcijańskiej co przydaje temu opracowaniu nie tylko skuteczne źródło ale także należną powagę i wymowę całości. Dalszym rozwinięciem tych personalistycznych postaw resocjalizacji są analizy problemu przestępstwa jako przyczyny nieprzystosowania społecznego, co także było przedstawione przeze mnie w Encyklopedii Katolickiej i w książce „Kryzys kary pozbawienia wolności” z 2011 roku. Swoistą konkretyzacją spełnień

przestępstwa są przestępstwa na tle seksualnym, będące wyrazem niedostosowania społecznego. Przedstawiam nie tylko swoje rozważania na ten temat ale wskazuję właściwości tych nie dostosowań w sytuacji resocjalizacji odbywania kary więzienia.

W trzecim rozdziale podejmuję analizę podstaw katolickiej nauki społecznej wobec problematyki wychowawczo-resocjalizacyjnej. W pierwszej części rozdziału analizuję dekalog i wskazuję szerokie znaczenie przykazań dla resocjalizacji i podstaw wychowania. Po wnikliwej analizie dekalogu przechodzę do przedstawienia podstawowych założeń i wskazań zgłoszonych w tekstach i wypowiedziach trzech ostatnich papieży i świętego Jana Busko, co zostało starannie posumowane jako duszpasterstwo więzienne.

Najszerzej uwzględniłem szacunki i wskazania Jana Pawła II, odwołuję się do jego 107 pielgrzymek do 135 krajów i nauk tam wygłaszanych. Papież często odwiedzał więzienia i przemawiał do więźniów, z czego zrodziła się ewangelia więzień. Wystąpienia Jana Pawła II zawsze miały charakter wychowawczy, szanował skazanych, liczył na ich poprawę i powrót do normalnego życia. Jednym z ważnych jego wystąpień jest encyklika *Dives in misericordia*, gdzie wskazuje potrzebę budowy relacji międzyludzkich w oparciu o miłość i przebaczenie.

Jako autor studium o naukach Jana Pawła II odwołuję się do kilku encyklik i cytuję fragmenty z wydania z 2006 roku. Cytuję fragmenty wskazań z *Redemptor hominis*, *Laborem exercens*, *Dives in misericordia*, *Slavorum Apostoli*, *Sollicitudo, rei socialis*, *Centesimus annus*, *Veritatis splendor*, *Evangelium Vita*, *Ut unum sint*, *Fides et ratio*, *Ecclesia de Eucharistia*.

Przeanalizowałem i wybrałem nauki oraz wskazania Jana Pawła II. Dzięki temu powstało oryginalne opracowanie, które rozszerza i wzbogaca znane wystąpienia Ojca Świętego do więźniów i o więziennictwie. Przypominam nauki i wypowiedzi papieża do więźniów w Płocku 7 czerwca 1991 roku. W homilii do więźniów w rzymskim więzieniu Regina Caeli 9 lipca 2000 roku, czy do więźniów belgijskich 16 maja 1985 roku. Istota nauk Jana Pawła II wyraża następujący cytat „Więzienie ma sens, gdy służy odnowie człowieka”. Z nauki wskazań papieża powstała „Ewangelia więzień”, a jej wskazania mają służyć unowocześnieniu i uduchownieniu procesu resocjalizacji zgodnie ze społeczną nauką Kościoła i pedagogiką personalistyczną. Zwięzły i przejrzysty zakres tych wskazań zawiera tekst w moim opracowaniu, w przygotowanej publikacji. Odwołuję się też do już wydanych

prac jak „Nauczanie papieża Jana Pawła II do więźniów i służb penitencjarnych” Lublin 2006 roku wydanie Towarzystwa Naukowego KUL.

Przedstawiając nauki Jana Pawła II w rozprawie poszerzam swoje wywody o wypowiedzi z nauczania Benedykta XVI, a także Franciszka. Ci papieże kontynuują nauki Jana Pawła II na temat wychowania i resocjalizacji. Benedykt wyraził swoje oczekiwania w encyklikach *Caritas in veritate*, *Spe Salvi* – o nadziei chrześcijańskiej oraz w Adhortacji apostolskiej *Verbum Domini* – o słowie Bożym w życiu i misji Kościoła. Także papież Franciszek nie tylko troszczy się o skazanych i ich właściwą resocjalizację, ale także wypowiada się o karze śmierci jako niedopuszczalnej bez względu na popełnione czyny. Podstawową rolę w odnowie społeczeństwa przypisuję rodzinie i młodzieży. Z jego następnych wystąpień i Adhortacji apostolskiej *Evangelii Gaudium* przedstawiam własne wskazania, które łącznie z naukami Jana Pawła II i Benedykta XVI tworzą podstawowe założenia duszpasterstwa więziennego, które przewiduje uznanie zasad pedagogiki personalistycznej. Na zakończenie tego rozdziału przedstawiam system wychowawczy Świętego Jana Busko, który zorganizował autonomiczne przygotowanie wychowawcze dla dzieci i młodzieży, które w powiązaniu z opieką wychowawcy oraz wykorzystywaniem wskazań pedagogiki i personalizmu tworzy nową wartość wychowania dla społeczności chrześcijańskiej.

Rozdział czwarty poświęcam wychowawczemu charakterowi wartości w procesie resocjalizacji i stanowi on łącznie z poprzednimi, znaczącą część rozprawy o charakterze teologiczno-aksjologicznym w której przedstawiam nowe założenia, cele i wartości pedagogiki resocjalizacyjnej, ujmowanej jako nauka i proces edukacyjny zgodnie z założeniami pedagogiki personalistycznej i społecznej nauki kościoła.

Jestem autorem autonomicznej pracy aksjologicznej „Wartości w procesie resocjalizacji osób starszych” wydanej w 2006 roku i przedstawiającej podstawowe założenia aksjologii oraz ich realizację w procesie resocjalizacji osób starszych. Była to nie tylko nowatorska próba ujęcia tego procesu, ale przede wszystkim wprowadzenia aksjologii do procesu wychowania i badania jego realizacji. W realizowanym stadium zawarłem w tym ujęciu podstawowe założenia aksjologii wywiedzione z propozycji Maxa Schelera ogłoszonej w „Encyklopedii Pedagogicznej XXI wieku”. Wykorzystałem także propozycje A. H. Masłowa, ale oryginalną częścią opracowania jest określenie wartości i ich funkcji w procesie resocjalizacji. Podstawowe autorskie ujęcie wprowadzam jako dominującą wartość

w procesie resocjalizacji-wolność. Objaśniam jej istotę w sytuacji i w poczuciu osób skazanych. Odwołuję się także do encykliki Benedykta XVI Spe Salvi o nadziei chrześcijańskiej. Kolejne wartości to wiara, nadzieja, miłość a następnie rodzina, sprawiedliwość, zaufanie, patriotyzm, prawda, odpowiedzialność, odwaga, Bóg. Każdą z tych wartości omawiam jako funkcjonującą w procesie życia i resocjalizacji osób dorosłych i skazanych. Jest to ciekawe i oryginalne ujęcie i wraz z poprzednimi rozdziałami stanowi całość teologiczną i aksjologiczną, która decyduje o nowym i jakże ważnym ujęciu autorskim, a propozycje pedagogiki resocjalizacyjnej nie tylko rozszerzają ale i unowocześniają proces resocjalizacji czyniąc go bardziej humanitarnym, pogłębionym etycznie i zbliżonym do postawy religijnej zgodnej ze społeczną nauką Kościoła i podstawami pedagogiki personalistycznej. Takie ujęcie nadaje mojej teoretycznej propozycji znacznie wyższą jakość pedagogiczną zgodną z kanonem wiary chrześcijańskiej, etyką religijną i prawodawstwem humanistycznym. Na takie ujęcie złożyły się przekazy resocjalizacji, badanie i analiza procesów resocjalizacji w zakładach więziennych, kontakty z pracownikami systemu sądownictwa i więziennictwa, osobiste doświadczenia pedagoga i kapłana doskonalącego się w postawie wychowawcy i duchownego, który nie tylko spełnia swoje zadania ale także poszukuje form i metod ich doskonalenia i rozwijania zgodnie z potrzebami społeczeństwa, ustaleniami nauk współpracujących z wychowaniem, wskazaniem chrześcijańskiej etyki religijnej, ustaleniami prawa naukami, jakich nauczają autorytety religijne tej miary co papież Jan Paweł II, Benedykt XVI, Franciszek oraz autorzy rozpraw i studiów pedagogicznych w duchu pedagogiki personalistycznej.

Od rozdziału piątego treścią kolejnych opracowań są zagadnienia organizacji i metodyki resocjalizacji. Zaczynam od omówienia umiejętności sprawnego odwołania w postępowaniu resocjalizacyjnym. Do tych umiejętności zaliczam diagnozę i to diagnozę penitencjarną. Odwołuje się do prac S. Górskiego, H. Machel, Ewy Wysockiej. Ważną sprawą jest posiadanie odpowiednich kompetencji, którymi powinien władać dobry diagnosta. Prognoza to ważny i trudny proces, ma swoje obszary, które określają jej skuteczność. Drugim elementem jest autorytet, jaki ma wynikać z postawy moralnej a nie naszych wyników. Trzeci czynnik to dialog. Nie tylko widzę potrzebę normalnego dialogu, ale przede wszystkim dialogu jako metody wychowania w systemie pedagogiki resocjalizacyjnej. Powołuję się tu na prace i poglądy swojego byłego opiekuna naukowego ks. profesora Janusza Tarnowskiego. Analiza dialogu pozwala wyodrębnić w praktyce i przyjąć w teorii

zasady skuteczności metody. Końcową część rozdziału nazywam interakcjonizmem i stanowi ona podsumowanie rozważań oraz określenie etapów procesu resocjalizacji.

Więzienie to nie tylko kara ale i resocjalizacja a zgodnie z tezą Jana Pawła II więzienie powinno przymusić zmianę, poprawę i odrodzenie. W rozdziale szóstym rozważam wieloaspektowy wymiar kary kryminalnej, wychodząc od definicji i funkcji kary przedstawia cały katalog jej form i uwarunkowań z deprawacyjnym i transmisyjnym charakterem izolacji więziennej. Są to ważne dla omawianego tematu uwarunkowania kary w procesie realizacji zmian resocjalizacyjnych. Wprowadzam do tradycyjnego procesu kary więziennej elementy pedagogiki personalistycznej i dochodzę do wartości subkultury więziennej, stygmatyzacji i destygmatyzacji jako warunku reintegracji społecznej. Kończę rozważania rozdziału analizą przebiegu życia skazanego a możliwościami resocjalizacji zgodnej z przyjętymi założeniami pedagogiki personalistycznej i społecznej nauki Kościoła.

To tekst przedstawiający wskazania przebudowy kary więziennej na proces przemian personalistycznej resocjalizacji.

Łączy się z tym problemem probacyjna sprawiedliwość karząca, która jest nowym spojrzeniem na karę więzienia i jej uwarunkowania w oparciu o społeczeństwo, mediacje, monitoring i resocjalizacyjny charakter pracy. Jest to wyraźne wzbogacenie probacji o nowe propozycje zgłaszane w pierwszej części rozprawy jako podstawy zmian teologicznych i aksjologicznych oraz metody dialogu z personalizmem.

Rozwiązaniem tych propozycji są przewidywane formy realizacji procesu resocjalizacyjnego w ujęciu instytucjonalnym i środowiskowym, w którym zakłady karne, kuratela, rehabilitacja moralna jako element sprawiedliwości naprawczej są nowymi formami resocjalizacji zgodnie z założeniami pedagogiki personalistycznej. Bardziej wartościowe wychowawczo staje się w takim ujęciu zjawisko recydywy i kary materialnej.

Ten postulacyjny charakter wywodu zamyka drugą część rozprawy poświęconą modernizacji procesu resocjalizacji. Po tych przedstawionych częściach nowej propozycji resocjalizacyjnej następuje podsumowanie z uzupełnieniem.

Uzupełnienie to wyniki badań empirycznych przedstawione w dziewiątym rozdziale jako deklarowane poglądy więźniów i przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości na różnorodne aspekty kary pozbawienia wolności. Jest to ważne choć krótkie uzupełnienie, a jego główna

wartość polega na konfrontacji życia i poglądów wyniesionych z badań z analizowania literatury i naukowych wywodów oraz dostosowania do zasad pedagogiki personalistycznej.

Tak kończy się przegląd i ocena wartości tekstu analiz i postulacji na temat modernizacji prawa resocjalizacji zgodnie etycznym i personalistycznym wymogiem naprawy i modernizacji.

Dwa końcowe krótkie uzasadnienia mają charakter skutecznego podsumowania i są to propozycje dla skuteczności realizacji skazanych, próba konstruowania duchowego paradygmatu w resocjalizacji.

Na podstawie bogatej literatury, badań i przemyśleń formułuję skuteczne propozycje resocjalizacji skazanych.

Porównuję elementy, które mają wpływ na resocjalizację skazanych i traktowanie skazanego jako osoby, uwzględnianie położenia i pomocy rodziny, właściwe relacje między wychowawcą a wychowankiem, współpraca społeczeństwa w resocjalizacji skazanych, problem stygmatyzacji społecznej, rola wiary w życiu osób skazanych. Te czynniki tworzą nowe możliwości resocjalizacji, której modernizacja powinna wykorzystywać nauki i wskazania Jana Pawła II i tworzenie ewangelizacji skazanych dla ich odbudowy, nawrócenia i dobrego rozwoju.

W ostatnim rozdziale wprowadzam zarys konstrukcji paradygmatu duchowego resocjalizacji.

W paradygmacie podstawą jest namysł filozoficzny, duchowość ludzka, wymiar prawno-etyczny, godność osoby ludzkiej, pedagogia Kościoła. Z tych podstaw wynikają reguły praktycznego działania i znaczenie pedagogiki w wychowaniu dzieci, młodzieży i dorosłych a także dla grup wymagających resocjalizacji w jej nowych wyzwaniach.

Kara pozbawienia wolności nie rozwiązuje problemu przestępczości. Ogranicza jedynie możliwość funkcjonowania w społeczeństwie osobom naruszającym prawo. Każdy człowiek z natury ludzkiej jest jedynym podmiotem, który stanowi o sobie i wybiera, kierując się sumieniem i własnym systemem wartości. Rozwijają się jednak w środowisku rodzinnym, gdzie uczy się żyć i poznawać co jest słuszne i dobre. Tak jest w przypadku, gdy rodzina opiera się na fundamencie norm i zasad ogólnie akceptowanych społecznie. W rodzinach patologicznych, w których występuje przemoc, uzależnienie, bieda moralna i materialna, jednostka jest narażona na powielanie tych samych zachowań, które nabywa drogą

naśladowania. Warunki, jakie stwarza człowiekowi więzienie cechują się niemożnością zaspokojenia podstawowych potrzeb, agresją, stanami frustracji, ograniczeniem swobody poruszania się i decydowania o sobie, zależnością od innych ludzi. Taka sytuacja odbija się niekorzystnie na skazanych i sprzyja zachowaniom destrukcyjnym oraz depresyjnym. Brak częstych kontaktów z rodziną, osobami bliskimi rodzi poczucie osamotnienia i bezradności. To wszystko przemawia nad koniecznością ograniczenia stosowania kar izolacyjnych na rzecz probacji. Kara pozbawienia wolności, powinna być ostatecznością w sytuacjach rzeczywistego zagrożenia społecznego, przez sprawcę czynu przestępczego. Analizując etyczny i prawny wymiar procesu resocjalizacyjnego skazanych, można postulować zmianę polityki karnej, idąc w kierunku rozwiązań probacyjnej sprawiedliwości karzącej.

Przegląd literatury, jak również stan dotychczasowych badań w obszarze problemów resocjalizacji dokonywanej w warunkach izolacji więziennej pozwolił na przygotowanie i realizację własnego projektu badawczego. Resocjalizacja w zakładach karnych dokonuje się na podstawie prawomocnego wyroku sądu. Zasadzona kara ma odzwierciedlać kwalifikację czynów przestępczych jak również etiologię ich pochodzenia. Powinna także brać pod uwagę dotychczasową postawę moralną skazanego i jego przestrzeganie prawa. Sfera duchowa człowieka rzutuje na jego osobowość i relacje międzyludzkie. Z tą sferą związany jest system wartości i normy prawne jak i moralne. Podjętemu problemowi badawczemu towarzyszyło przekonanie o konieczności dokonania analizy zasadności kary pozbawienia wolności, jej wymiaru dla potrzeb resocjalizacji dokonywanej w warunkach izolacji więziennej. Znaczenie duchowości w wychowaniu człowieka, stało się impulsem do ukazania roli katolickiej nauki społecznej w resocjalizacji osadzonych. Zasadność badań w tej tematyce okazała się jak najbardziej słuszną. Wypowiedzi skazanych, jak i przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości o funkcjonowaniu systemu karania w Polsce, przyczyniły się do opracowywania takich działań resocjalizacyjnych, które mogą okazać się istotne dla przewycięzania czynów przestępczych i zachowań destruktywnych. Badania naukowe wymagają poznania w sposób rzetelny i zarazem wyczerpujący wybranej do badań rzeczywistości. Celem badań jest dążenie do wzbogacenia wiedzy o zjawiskach, które są przedmiotem badań. Przez cel badań należy rozumieć rodzaj efektu, który zamierzamy uzyskać w wyniku badań, a także rodzaj czynników, z którymi efekty te będą się wiązać.¹ Celem badań, zdaniem T. Pilcha, jest: „lepsze poznanie interesującego nas zagadnienia. Celem badania jest odpowiedź na pytanie:

---

¹ W. Dutkiewicz, Podstawy metodologii badań do pracy magisterskiej i licencjackiej z pedagogiki, Kielce 2001, s. 50

w jakim celu badamy? I co przez dane badanie chcemy osiągnąć?.”² Celem badania uczynione uwarunkowania kary pozbawienia wolności. Pytania problemowe sformułowano w taki sposób, by wykazać na ile w procesie resocjalizacji wpływ na jej skuteczność, mają wartości powszechnie uznane, duchowość, znajomość norm prawnych i moralnych. W pracy badawczej, przedmiotem poznania uczyniono diagnozę czynników wpływających na sens karanía i jej przebieg w warunkach izolacji więziennej. Badania empiryczne przeprowadzono wśród 747 skazanych w okresie od 7 października do 19 grudnia 2012 roku, odbywających karę pozbawienia wolności w Sztumie, Elblągu, Grudziądzu, Iławie. Do badań włączono również 570 przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości(prokuratorów, sędziów, kuratorów, pracowników samorządu), którzy uczestniczyli w szkoleniach organizowanych w 2015 roku, organizowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości na temat kar alternatywnych dla kary pozbawienia wolności. W pracy badawczej wykorzystano także wywiady przeprowadzone przez autora wśród samych osadzonych, jaki i wychowawców, kapelanów, służby więziennej na przełomie 2012-2016 roku. Dokonując uszczegółowienia podstawowego celu badawczego w obszarze poznawczym uczyniono:

- sprawiedliwość kary pozbawienia wolności,
- karę więzienia jako ekwiwalent odpowiedzialności moralnej,
- karę więzienia a odpowiedzialność prawna,
- budzenie odpowiedzialności moralnej poprzez karę więzienia,
- poczucie odpowiedzialności prawnej w związku z karą pozbawienia wolności,
- opinie o sprawiedliwym wymiarze kary pozbawienia wolności,
- chęć zemsty skazanego na więzienie,
- funkcję odstrasżającą kary więzienia,
- karę więzienia jako zabezpieczenie przed recydywą,
- poglądy o obostrzeniu kary więzienia,
- poglądy na sensowność kary długoterminowego więzienia,
- opinię o naruszeniu godności więźnia przez pobyt w zakładzie karnym,
- warunki skuteczności kary więzienia,
- czynniki zwiększające skuteczność resocjalizacji więźniów,
- ekwiwalenty kary pozbawienia wolności,
- możliwość powrotu do normalnego życia,
- pogląd w kwestii kary śmierci.

---

² T. Pilch, Zasady badań pedagogicznych, Wydawnictwo „Żak”, Warszawa 1995, s. 27

Metodą badań uczyniono wywiad kierowany za pośrednictwem opracowania autorskiego kwestionariusza ankiety na temat uwarunkowań podmiotowych, społecznych, etycznych, religijnych i kulturowych stosowania kary pozbawienia wolności. Znalazły się tam stosowne do tematyki pracy badawczej pytania problemowe. Przeprowadzenie takiej ankiety wśród osób skazanych i przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości, pozwoliło na poznanie ich poglądów na różnorodne aspekty kary pozbawienia wolności. Analiza wyników badań, dała również możliwość stworzenia propozycji dla skuteczności resocjalizacji osób skazanych.

Praca oparta jest na paradygmacie przed założeniowego myślenia aksjologicznego uznającego prymat teorii filozofii personalistycznej Jana Pawła II. Odpowiada ona rygorom wniosku interpretatywno – krytycznego, przeciwstawiając się meta analizie wspartej na strukturalizmie i fundamentalizmie.

Analiza literatury przedmiotu z zakresu resocjalizacji, prawa, pedagogiki, psychologii, kryminologii oraz badań własnych pozwoliła na sprecyzowanie propozycji i postulatów w kierunku skutecznej readaptacji społecznej osób skazanych za czyny przestępcze.

9. Propozycje w kierunku skutecznej resocjalizacji skazanych

1. Resocjalizacja powinna iść w kierunku personalizacji, indywidualizacji zachowań integracyjnych, rozwojowych, uznających holistyczność i synergię działań resocjalizacyjnych w obszarze wszystkich wymiarów osoby tj. świata fizycznego, psychicznego, duchowego oraz społecznego osób karanych. Ten wymiar postępowania resocjalizacyjnego odznaczać się winien podejściem prospołecznym uznającym różnorodność jako element zmierzający w kierunku prawdy, stwarzając ofertę dobrowolnej zmiany zachowania przez osoby odbywające karę pozbawienia wolności;
2. Metodą pracy wychowawczej najbardziej wskazaną jest dialog w relacjach wychowawca-wychowanek - gdyż na poziomie spotkań i dobrowolnych interakcji tworzy się więź podmiotowo-kulturową, gwarantującą skuteczność oddziaływania wychowawczego poprzez wspólną wymianę argumentów, kompromis, negocjację, mediację oraz wzajemną miłość różnicującą. Te wszystkie desygnaty interakcjonizmu wychowawczego warunkują poprawny klimat procesu resocjalizacji osób karanych;

3. Warunkiem skutecznej resocjalizacji powinien być jej aksjologiczny i etyczny wymiar, ponieważ bez wartości osobowych, wartości społecznych, wartości religijnych działanie resocjalizacyjne jest jedynie postępowaniem technologicznym i nie wpływa na sferę norm, motywacji i autentycznych wyborów osoby karanej;
4. Reintegracja społeczna skazanych w warunkach probacji winna być oparta na paradygmacie tożsamości osobowej, społecznej, kulturowej i religijnej, gwarantującej poszanowanie takich wartości jak wolność, prawo do wyboru, odpowiedzialność, zaciąganie zobowiązań, uczciwość, pomocowość, skuteczność oraz akceptację i zrozumienie stron postępowania resocjalizacyjnego;
5. W pracy resocjalizacyjnej wśród skazanych należy uwzględnić pełną diagnozę pedagogiczno-psychologiczną, celem ustalenia czynników endo i egzogennych kariery kryminalnej osób karanych, stanu zaawansowania dewiacji osobowej, udziału innych czynników otoczenia społecznego w wyborze tożsamości przestępczej oraz określenia prognozy zmierzającej w procesie resocjalizacji do skasowania tożsamości dewiacyjnej osób skazanych w kierunku ex-dewiacji oraz zminimalizowania stanów opresyjnych i napięcia emocjonalnego tychże osób;
6. W resocjalizacji sprawców przestępstw konieczna jest współpraca wszystkich podmiotów biorących w niej udział: przedstawiceli wymiaru sprawiedliwości, rodziny, społeczeństwa, Kościoła oraz ofiary przestępstwa;
7. Należy iść w kierunku zwiększenia możliwości objęcia probacją większej liczby skazanych nie wymagających z punktu widzenia etiologii zachowań inkryminowanych izolacji więziennej;
8. Należy zwiększyć poczucie bezpieczeństwa wśród pracowników wymiaru sprawiedliwości poprzez zwiększenie ich kwalifikacji profesjonalnych w obszarze wiedzy, kompetencji, umiejętności i etyki postępowania z osobami będącymi sprawcami zachowań kryminalnych;

9. Konieczna jest permanentna edukacja w zakresie znajomości prawa, psychologii i pedagogiki resocjalizacyjnej wśród pracowników służby więziennej, celem upowszechnienia myślenia abolicjonistycznego a nie konserwatywnego czy liberalnego uznającego braterstwo i solidarność międzyludzką oraz poszanowanie godności i autonomii człowieka jako podstawowych determinantów efektywnego procesu karania;
10. Wśród społeczeństwa należy prowadzić strategię informacyjną i edukacyjną w zakresie przestępczości i jej zapobiegania, preferując paradygmat inkluzji społecznej a nie ekskluzji, faworyzacji a nie defaworyzacji, włączania a nie banicji społecznej osób karanych;
11. Kara powinna być adekwatna do popełnionego czynu i nie może mieć charakteru represyjnego a zakładać winna współdziałanie trzech równoległych wymiarów postępowania sprawiedliwościowego, tj.: sprawiedliwości formalnej - współmierności kary do charakteru czynu, sprawiedliwości ekwiwalentnej - wyboru funkcji i zadań kary odpowiednich do zasobów i potencjałów osób skazanych gwarantujących trafność i trwałość postępowania resocjalizacyjnego oraz sprawiedliwości naprawczej, czyli restytucyjnej - postępowanie resocjalizacyjne winno zmierzać do wyrównania skutków i strat spowodowanych zachowaniem przestępczym;
12. W ramach edukacji w zakresie resocjalizacji należy wprowadzić przedmiot uwzględniający teorię sprawiedliwego karania, będącą sumą wiedzy kognitywnej tj. wiedzy na temat karania i resocjalizacji z wielu dziedzin (pedagogiki, psychologii, socjologii, etyki, kryminologii, ekonomii itp.) oraz artykulacją twierdzeń szczegółowych z obszaru interakcjonizmu symbolicznego, interakcjonizmu kognitywnego, psychoanalizy, przystosowania i nieprzystosowania społecznego, teorii systemów oraz podejścia humanistyczno-egzystencjalnego;
13. Kuratorzy powinni być stroną w postępowaniu sądowo-wykonawczym, gdyż na poziomie autonomii działania stwarza się możliwości do indywidualizacji w sferze diagnozy i prognozy oraz traktamentu

resocjalizacyjnego, będącego indywidualnym kontraktem w postępowaniu kuratora ze skazanym;

14. Kara powinna być nieuchronna i dolegliwa, lecz jej orzekanie musi być warunkowane zależnością od etiologii zachowań przestępczych oraz sprostać rygorom odwetu humanitarnego tj. wywołać poczucie winy psychologicznej u osób karanych za dokonany czyn i tym samym uznać zasadność i sprawiedliwość wykonywanej kary;
15. Probacja jako system naprawczy powinna umożliwiać skazanemu powrót do społeczeństwa a także dawać szansę na rehabilitację w warunkach wolności kontrolowanej, bądź pełnej wolności zrywając z myśleniem aparatu wymiaru sprawiedliwości preferującym segregację bądź integrację a tym samym zapominając o inkluzji jako podstawowym paradygmacie odpowiedzialności społecznej wszystkich stron procesu wykonania kary wobec sprawców zachowań kryminalnych.
16. Społeczeństwo powinno odczuwać skuteczność wymiaru sprawiedliwości, poprzez zmniejszenie skali przestępstw i ich dużą wykrywalność. Wiedza o funkcjonowaniu zakładów karnych i placówkach resocjalizacyjnych, nie może być domeną jedynie podmiotów zajmujących się procesem readaptacji społecznej osadzonych.
17. Resocjalizacja skazanych, wymaga indywidualnych programów naprawczych, uwzględniających rodzaj popełnianych czynów przestępczych, ich uwarunkowania odnoszące się do osobowości więźniów i zależności środowiskowych.
18. Konieczne jest permanentne prowadzenie szkoleń dla pracowników służby więziennej. Wymiana doświadczeń w zakresie penitencjarystyki, stanowi bogate źródło dla tworzenia nowych programów wychowawczych.
19. Udział społeczeństwa, a zwłaszcza rodziny w procesie resocjalizacji osób skazanych, sprzyja pozytywnym zmianom w ich zachowaniu.

20. Działania resocjalizacyjne wobec osadzonych powinny się koncentrować na doświadczaniu przez nich sytuacji powiązanych z poczuciem sensu życia.
21. Resocjalizacja powinna nauczyć więźniów nabywania umiejętności, pozwalających na zwalczanie wśród nich autoagresji i agresji.
22. Osadzeni powinni nabyć przeświadczenie o swoich możliwościach, by samodzielnie i odpowiedzialnie funkcjonować w społeczeństwie.
23. Dzięki prowadzonej resocjalizacji skazani powinni, nauczyć się takich zachowań, które wpłyną na zwiększenie wśród nich wiary w zakresie radzenia sobie w sytuacjach problemowych.
24. Programy reintegracyjne powinny być oparte na kształtowaniu kompetencji życiowych, podwyższających przygotowanie skazanych do życia w społeczeństwie.
25. Należy w programach wychowawczych, obejmujących resocjalizację osób niedostosowanych społecznie, uwzględniać pomoc ofiarom przestępstw i ich rodzinom. Koniecznym jest objęcie tych podmiotów opieką psychologiczną i terapeutyczną.
26. Społeczeństwo nie może stygmatyzować powracających na wolność jednostek. Tym samym bowiem nie ułatwia im przyjęcia na siebie odpowiedzialności i samodzielności w nowych dla nich warunkach życia.
27. Podjęcie pracy przez byłych osadzonych, daje im poczucie własnej wartości i niezależności w realizacji swoich planów i zamierzeń. Dlatego rolą społeczeństwa jest pomoc w pozyskaniu dla nich miejsc pracy.

Istotnym zagadnieniem w formułowaniu wniosków dotyczących oceny skuteczności resocjalizacji, jest uwzględnienie wszystkich elementów, które mogą mieć decydujący na nią wpływ.

Praca moja może posłużyć jako inspiracja do dalszych badań nad resocjalizacją skazanych.

Ksiądz Zbigniew S. Iwański